

Bergshamra

Samma år som jag föddes (1922) arrenderade mina föräldrar tomt nr 106 vid Åkerövägen i Bergshamra koloniområde mellan Stocksund och Ulriksdal i Solna nära Stockholm. Från Bergshamra gårds mark hade då nyligen avstyckats 217 tomter om 300-500 kvadratmeter per styck. Marken hade tidigare varit åker och bestod i vår ände av området av sandjord som var mycket lättodlad, medan i andra änden av området förekom mera svårarbetad lera. Längs områdets nordgräns gick Bergshamravägen från Stocksundstorp fram mot Ulriksdals slott, och på andra sidan om den vägen fanns en skog i vilken vi barn ofta lekte. Gick man ca femhundra meter genom skogen, kom man till sjön Edsviken, i vilken vi från början badade varje solig dag, och där pappa lärde oss barn att simma. Senare badade vi även i Brunnsviken dit det var ungefär lika långt.

Väster om koloniområdet låg Bergshamra gårds byggnader med mangårdsbyggnad, statabostäder, stor ladugård med ca 50 kor och fyra hästar, samt intill ladugården en stor isstack med isblock som sågats upp på vintern från Brunnsvikens is. Mellan och över isblocken i stacken var det tjockt med sågspån. Isblocken skulle användas för att kyla nymjölkad mjölk.

Vår stuga år
1923, då
nybyggd.

Framför står fr. v.
mamma (34 år
gammal), Sixten
(ca ½ år gammal),
Iris (4 år) och
slutligen moster
Theresia, då 32 år
gammal.

Nära gården utmed sjön Brunnsvikens strand låg stora villor byggda på 1800-talet. I en gul sådan hade möbelforskaren Carl Malmsten växt upp, och vid en grannvilla där familjen Henriksson bodde, fanns en tennisplan som vi ungdomar i koloniområdet på 40-talet ofta hyrde och spelade tennis på om somrarna. Något öster om den Malmstenska gården låg Statens Växtskyddsanstalt, och ytterligare sydost ut låg "svingården", som spred en stark odör vida omkring. Utmed koloniområdets sydgräns låg även Statens Frökontrollanstalt med provodlingar längs den långa allé som tidigare varit infart till Bergshamra gård, men nu ledde till Frökontrollen.

I sydost på en udde i Brunnsviken mittemot Bergianska Trädgården låg ett område kallat Tivoli, där Gustav den 3:e en gång övervägde att låta Olof Tempelman bygga ett slott.

Min första sommar i Bergshamra tillbringade jag krypande på marken. Jag var ju då bara ett halvt år gammal. Jag lär ha haft god smak för jord och maskar som jag gärna stoppade i mig. Min syster Iris (då fyra år) säger att hon hade jämt sjå med att förhindra sådan förtäring. Eftersom jag var en snabb krypare, så var det dock inte alltid som hon lyckades. Jag måste ha haft god fysik då, eftersom jag överlevt utan synliga men trots denna udda matvana. Det finns ett fotografi av mig från ett år senare där jag sitter i en fyrhjulig dragkärra med dragstång och har då ljust, långt hår med korkskruvslockar. Detta är svårt att nu föreställa sig eftersom jag som vuxen liksom Renée och Iris är mörkhårig. Gunvor däremot blev rätt ljushårig som ung och vuxen.

Vår tomt låg på Åkerövägen nr. 106. Den vägen gick i nord-sydlig riktning och sluttade något från den från början grusbelagda Ulriksdalsvägen ned mot Körsbärsvägen som låg nedmot Frökontrollanstalten. Stugorna inom koloniområdet var ganska stora jämfört med i många andra koloniområden i Stockholms närhet, och vår mätte ca 24 kvadratmeter utvändigt. Där fanns ett vardagsrum och ett litet kök, men även ett matrum som, trots sin litenhet, tillät oss sex personer plus moster Theresia att sitta till bords samtidigt. Mellan kök och matrum fanns i väggen en lucka, genom vilken mamma kunde skicka maten när den var färdig.

I köket fanns en diskbänk av zink med underskåp och hyllor ovanför. På motsatta väggen fanns några väggfasta under- och överskåp mellan vilka det fanns en arbetsbänk och i den väggens hörn ett par smala garderober. Under fönstret fanns ett uppfällbart bakbord och vid skorstenen en liten vedspis på vilken även ett primuskök stod. Belysningen i köket bestod av en fotogenlampa på väggen med en mässingsreflektor bakom lågan. I vardagsrummet fanns en bordslampa för fotogen med en vackert grön lampskärm av glas.

I köksgolvet fanns en lucka ned till ett litet källarskaffereri. Där kunde man dock bara ställa sådant som var "mussäkert" förpackat, för möss var det gott om. Det kunde man höra om nätterna när de rörde på sig. Senare kom pappa hem med ett isskåp som vi ställde vid stugans norrgavel. Isen lades på skåpets tak så att smältvattnet rann nedför dess ytterväggar. Där klarade sig mjölk och mat betydligt bättre än i källaren, men ibland surnade mjölken ändå. Då sade mamma att vi skulle få filbunke, och att det var nyttigt. Den rätten såg inte så aptitlig ut med sin litet mossaktiga ljusgröna beläggning, och eftersom den dessutom smakade pyton, hade jag svårt att acceptera dess nyttighet.

Moster Theresia, vanligen kallad Tea, var modellsömmerska hos konfektionsföretaget Kapplands som låg på övre Kungsholmen i Stockholm. Hon kom nästan varje söndag ut till vår stuga. Med sig hade hon då kaffebröd och någon gång en tårta, som vi barn naturligtvis blev lyckliga över.

Moster Tea ville gärna att vi skulle dricka vårt kaffe i det gröna, så när hon var där packade mamma en korg med kaffe och bullar. Sedan gick vi en bit in i skogen och dukade upp kaffet på en filt på marken. Vi plockade då ofta även sådana blommor som fanns där t.ex. blåsippor, vitsippor, liljekonvaljer, stjärnblomster och blåklockor. När moster på eftermiddagen skulle åka hem till Rådmansgatan i Stockholm där hon då bodde i ett hyresrum mot gården, så skulle hon alltid ha med sig en blombukett. Den plockade vi i våra prunkande blomrabatter utmed grusgångarna från stugan.

I vår trädgård odlades förutom blommor även potatis och en mängd grönsaker såsom spenat, persilja, dill, rödbetor, ärtor, bönor och jordärtskockor samt rabarber. Av bär fanns röda och gula hallon, jordgubbar, svarta och röda vinbär samt krusbär. Där fanns även fem äppelträd, ett plommonträd och ett körsbärsträd. Vid grinden växte stora vita schersminbuskar.

Vad stugan hade för färg från början kommer jag inte ihåg men när pappa skulle måla om den första gången vet jag att mamma ville ha samma skära färg på stugan som på en lampkupa till en fotogenlampa som stod i stugan. På den tiden fick man ju blanda till alla målarfärger själv av kokt linolja, färgpigment och sickativ, det sistnämnda om man ville påskynda torktiden. Han blandade och blandade men det tog flera dagar innan mamma blev nöjd med kulören. Under de 30 år som jag bodde kvar i stugan hann jag sedan med att själv måla den ytterligare en gång till, men då i en litet rödare kulör.

Framför stugan fanns en liten grusad plan, på vilken det stod en vit trädgårdsmöbel bakom vilken det växte syrenbuskar med vita blommor. Vi hade ytterligare en trädgårdsmöbel i en syrenberså i tomtens hörn mot Grimfelts, som var vår södra granne och som var lärarinna. Varje vår hade hon besök av barnen i sin klass.

Eftersom vi var fyra barn i familjen blev det tätt mellan födelse- och namnsdagarna. Då hade vi saftkalas med grannen Forsbergs barn inbjudna. Mamma hade då bakat bullar och en tårta, ofta med vispgräddde och hallon- eller jordgubbssylt, vilket smakade mumsmums i barnamun. Det hände även någon gång att vi fick hallonbrus som gjordes av ett rosa pulver som blandades med vatten och sedan pärlade kraftigt. Ibland vankades läskedryck med kolsyra, som jag dock tyckte var så starkt att det fick mina ögon att tåras, något man förstås inte kunde visa, för det var ju inte manligt, och det gick därför inte för sig.

I början hade vi långt att gå när vi skulle på dass. Koloniföreningen hade byggt tre stycken torrdasshus för gemensamt bruk. Vårt låg ett par hundra meter bort på en kulle utanför området, men nära ladugården som tillhörde Bergshamra Gård. Dasshuset innehöll kanske tio dass med varsin dörr med hänglås, men med bara ett gemensamt yttertak, som gjorde att alla ljud mellan båsen förmedlades oförhindrat. Vårt, liksom alla andras bås, delades mellan flera stugor och det kunde därför hända att, när man sprängnödig kom dit med andan i halsen, så var det upptaget och man fick stå hoppande av nödighet utanför och vänta till det blev ledigt i det egna båset.

Gunvor och jag klättrade en gång upp i de körsbärsträd som växte på kullens sluttning mot den närmaste kolonigången och åt så många körsbär att vi blev illamående när vi kom hem och fick kräkas. Detta hände när pappa, mamma och Renée var på semester med motorcykel. Efter några år byggde pappa till ett skjul bakom vår stuga där vi fick ett verktygsförråd och ett eget dass. Detta var avgjort bättre än att behöva gå till det gemensamma avlägsna dasset. Varje sommar fick vi i koloniområdet besök av en skärslipare. Han cyklade och på sin cykel hade han en löstagbar ställning med en trampdriven sliptrissa mot vilken han slipade de knivar, vanligen förskärare, som han då vässade åt mamma. Ibland kom också en gårdsfarihandlare som bar på en sliten mindre resväska fylld med tyger, skosnören, tvålar och andra små förnödenheter. Mamma köpte alltid någonting av dessa gamla gubbar som jag tyckte såg främmande och litet farliga ut. Det hände även i stan på 30-talet att vi där fick besök av sådana figurer.

En för oss ungar stor dag var det när pappa kom hem med en vevgrammofon. Han hade också med sig några grammofonskivor som visserligen var gamla, men ändå gav ifrån sig mycket trevlig musik. På de flesta spelade Kalle Jularbo dragspel till sin egen orkester och vi lyssnade med vidöppna munnar på det välljud som strömmade ut ur den bruna, pegamoidklädda låda som stod på det vita trädgårdsbordet utanför vår stuga.

Ett par tomter nedanför oss utmed Åkerövägen bodde en plåtslagare som hette Pettersson. Han hjälpte någon gång pappa med plåtslageriarbeten, som att lägga plåttak på skjulet bakom stugan och på kompostbrunnen. En gång hade pappa bjudit Pettersson på lunch med några supar, eller om detta möjligen var hos Petterssons, jag kommer inte säkert ihåg. Efteråt blev jag skickad av mamma att hämta pappa, och jag hittade honom sovandes på marken i gräset alldeles utanför vårt koloniområde i närheten av vårt gemensamhetsdass på kullen därbakom. Detta var inte något som mamma gillade, och plåtslagaren blev av henne sedan kallad "Pettran".

Till att börja med sov vi alla i vardagsrummet. Det gick rätt bra eftersom pappa hade nattjobb och sov på dagarna. Han låg därvid i mammas säng som ju var ledig på dagarna. När Iris kom upp i tonåren inredde pappa den sida av vinden som låg söder om skorstenen med tapeter, korkmatta och en direkt på golvet liggande sängbotten och Iris fick sova där på nätterna. Hon kom dit genom att klättra uppför en stege på husets utsida, men det beredde inte oss ungar några svårigheter. Tvärtom tyckte vi det var roligt.

Själv låg jag i ett sängbord. Det bordet var lodrätt delbart på mitten, och när man fällde isär det blev det en säng. Inuti bordet fanns en madrass som var stoppad med krollsplint, dvs smala styva hyvelspån som ibland stack ut ur madrassen, och kunde stickas. Jag hade dock inga svårigheter att sova på den, och jag minns hur härligt det kändes på morgnarna när man vaknade och kunde ligga och dra sig medan man tittade på flugorna i taket. Blev flugorna för närgångna fick man dra lakanet över huvudet för att skydda sig.

Mamma tyckte inte om alla flugor så hon köpte flugfångare som bestod av en 6 cm bred, gulbrun och meterlång kladdig remsa, på vilken flugorna fastnade. Till slut kunde där sitta hundratals flugor. När klistret efter några veckor stelnat var det dags att hänga en ny flugfångare i taket.

En morgon när solen sken och vi öppnade stugdörren kom det plötsligt in en räv i huset. Det konstiga var att den hade ett halsband runt halsen. Vi blev förstas skraja och schasade ut räven genom dörren som vi genast stängde. Den räven måste antagligen ha varit tam eftersom den hade det där halsbandet.

En sommar fick mina pojkamrater och jag tag i varsin igelkottunge i ladugårdens vagnsförråd. Jag fick bara ha min på vinden där jag matade den. Jag och mina kamrater träffades och arrangerade igelkottetävling mot något ställe på marken, men det var inte ofta som alla igelkottungarna valde samma väg eller ens gick åt samma håll, så de fick ganska snart återbördas till vagnsskjulet. Senare fick vi i ladugården även tag i varsin kattunge som vi hade rätt länge, dock inte en hel sommar förrän de var försvunna.

Mamma hade hallonbuskar planterade utmed tre av tomtens gränser, varför det blev gott om hallon. Ibland fick vi hjälpa mamma att plocka hallon, som vi sedan skulle åka till Stocksund med för att knacka dörr där och sälja. Det kändes alltid litet obehagligt att knacka, för det kändes som att tränga sig på, men det kunde inte hjälpas och det var väldigt skönt när alla kartongerna var sålda och man kunde cykla hem.

Senare dök det upp en uppköpare som per cykel köpte bär och blommor och transporterade sina varor till Hötorget i stan där han sålde dem. Den gubben såg litet ovårdad ut och hade en ganska skraltig cykel, men han köpte alltid blommor eller bär av mamma. Hon hade ibland plockat ihop tio - tjugo kartonger med bär åt honom när han kom. Hur de bären såg ut när han skramlat in med dem på sin cykel kan man undra men han återkom stadigt i många år. Till Stocksund blev vi också skickade när vi skulle ha gäster och vi skulle ha kakor till kaffet. När man då kom till Stocksunds Konditori så doftade det kakor på långt håll, och det stod vanligen en lång kö inne i butiken och även utanför den av kunder, varför det vanligen tog lång tid att få sina kakor. Det närmaste apoteket låg mittemot konditoriet och dit hade vi ibland ärenden. Vi kunde då ha i uppdrag att köpa acetylsalisyrepulver mot värk i kroppen. Det var ett illasmakande vitt pulver inslaget i ett ca 3 ggr. 4 cm stort kuvert. Man fick illagrinnande svälja sånt pulver om man hade ont någonstans.

Mjolk och bröd köpte vi först i en affär som låg vid järnvägens hållplats Ålkistan, vilken sedan lades ned. Där fanns då även en liten mjölkaffär. Sen öppnade Mjolkcentralen en affär utmed den då nybyggda Norrtäljevägen mot den nya bron över Edsviken. Hela tiden handlade vi dock specerier och fotogen i Ålkistans Speceriaffär som ägdes av två dalkullor. Där brukade det vara mycket folk. Det stod en silltunna på golvet och hängde många saker i taket. Kullorna expedierade kunderna i tur och ordning som brukligt var på den tiden. Då kassaapparater ännu var okända fick kullorna liksom i alla andra affärer huvudräkna ihop den summa man skulle betala när de plockat fram och i vitt papper slagit in var och en av de varor man handlat. De skrev då på ett av den aktuella kundens paket som råkade vara platt ned alla paketens delkostnader och summerade sedan dessa beundransvärt snabbt. Där hade man inte en chans att hänga med i summeringen, men expediter i allmänhet tycktes kunna lägga ihop tal som ett rinnande vatten.

När mamma skulle tvätta något ömtåligt köpte hon kvillajabark som på den tiden användes som tvättmedel för det ändamålet. När det skulle syltas fick man köpa en sockertopp och det hände att man kunde få köpa en sockerlåda att t.ex. använda som provisorisk möbel. Detta gjorde vi en gång när jag behövde en plats att förvara mina underkläder.

Under kriget tog fotogenen i affärerna slut och vi fick skaffa en karbidlykta som det blev min sak att fylla med karbid och att underhålla. Den gav ett skarpare ljus än fotogenlampan, men var besvärligare att sköta och det luktade illa om den acetylengas som bildades av karbiden och som kom ut innan den blev antänd.

När Iris kom upp i tonåren, så kom ofta andra ungdomar och hälsade på henne på vinden. Hon bodde på södra sidan av skorstenen. Gunvor och jag klev då ibland upp på vinden på skorstenens andra sida, och spionerade på vad ungdomarna gjorde och sade, dock utan att bli lönade några sensationella upptäckter. Bland de besökande fanns Georg, Bertil, Stig och Astrid, vilka alla bodde i närheten av vår stuga.

På vinden fanns många saker, till exempel gamla böcker med gammalstavning, som jag vande mig rätt bra att läsa i. Där fanns också ett paket gammal pistolammunition, troligen från pappas tid som kavallerist. En sak som vi barn hade mycket glädje av var en leksaksgrammofon av plåt som troligen kom från Jehanders. På den spelade Gunvor och jag många av de gamla skivor (78-varvare) som pappa hade tagit hem. De var redan rätt slitna men där fanns musik av Calle Jularbo t.ex. "Bondvalsen". Vidare fanns "Stjärnströdda natt" och "Poem" av Fibich som jag aldrig tröttnade på att höra. De skivorna har jag kvar än. Till ladugården blev vi barn skickade nästan varje dag för att köpa mjölk. Den hade efter kornas mjölkning samlats upp i stora 50-liters flaskor, som var nedsänkta i en isvattenfylld betongbassäng. Därifrån öste mjölkpiggen med ett långskaftat litermått upp mjölken i vårt medhavda mjölkkärl med lock av aluminium. Det blev vanligen tre liter mjölk, och kanske någon deciliter grädde som skulle bäras hem varje dag. På hemvägen kunde man roa sig med att med armen svänga mjölkflaskan hela lodräta varv utan att mjölken rann ut tack vare centrifugalkraften.

En gång i månaden fick man sedan gå upp till patrons kontor för att betala mjölkräkningen. Man fick kliva uppför en elegant, brant trappa klädd med en mjuk röd matta med mässingsstänger som höll mattan för varje trappsteg. Väl uppe kom man in i ett kontorsrum där patron, en liten rund gubbe, satt i en karmstol och tog emot pengarna vid ett skrivbord. Ett sådant finare skrivbord hade jag aldrig sett förut, och jag var väldigt imponerad av hur stiligt patron hade det hemma hos sig.

I ladugården var jag, Arne och Sven ofta och tittade på när det mjölkades, vilket skedde för hand eftersom det ännu inte fanns mjölkmaskiner. Vi såg också hur man drog ner hö från ett hål i taket till höskullen, och sedan bredde ut höet på foderbordet mellan de två raderna av kor. Sedan drog man i en lång bräda som frilade alla öppningar till foderbordet framför varje ko, varpå alla kor samtidigt stack igenom sina huvuden till bordet och började mumsa hö. I stallet regerade drängen Jansson, som vi kände nästan som en kompis. En gång när hästarna skulle till beteshagen ca 500 meter bort nära Ålkistan, så lyfte han utanför stallet upp oss på varsin häst och släppte sedan hästarna lösa. Det var stora Ardennerhästar med breda ryggar utan sadel, och jag var rätt liten så mina ben stack rätt ut åt sidorna och jag fick hålla fast i hästens man för att inte falla av. Till råga på allt så började hästarna att springa för att komma fortare till gröngräset. Hästarna hittade själva och Jansson kom sist efter oss och kunde lyfta ned oss när vi kom fram, för att sedan släppa hästarna i hagen. Det var ett äventyr och jag tackade min lyckliga stjärna att jag inte ramlat av på vägen för fallhöjden och farten hade varit vådlig.

Vi var också rätt mycket på höskullen. När jag en gång där skulle hoppa från en takbjälke ned i en av oss iordninggjord liten höstack på golvet, så missade jag på något sätt den iordninggjorda stacken och hamnade på rygg på golvet. Jag kunde först inte andas på, som det tycktes mig, en evighet, men lyckades så småningom dra in litet luft, och förstod då att jag skulle få leva litet till, vilket jag inte trodde när jag inte kunde andas.

Min syster Gunvor och jag lekte mycket tillsammans och ibland blev lekarna litet riskabla. Vi ville en gång pröva på en luftfärd. För ändamålet lånade vi pappas stora paraply, klättrade upp på takåsen och hoppade därifrån med uppspänt paraply ner i trädgårdslandet.

Detta var nyss skördat, och vi hade försiktigtvis grävt upp och luckrat jorden väl där vi skulle landa. Landningen gick bra för oss båda, men vi tyckte att paraplyet bromsade farten rätt dåligt.

Ibland ville vi studera insekter. Det gjorde vi genom att när vi såg en geting krypa in i en Fingerborgsblomma, så klämde vi ihop blommans ingång så att getingen blev instängd i blomman. Sedan ryckte vi bort blomman ifrån stjälken och bar iväg den till vår studerkammare. En sådan hade vi i förväg ordnat, genom att gräva en grop av storleken en liter i marken. Gropen täckte vi med en glasskiva. Snett ned till gropen hade vi gjort en smal tunnel, genom vilken vi släppte ned den fångade getingen. Denna kröp alltid ned genom tunneln till gropen och flög upp till glasskivans undersida. Vi låg sedan på mage och studerade getingen noggrant.

En gång var en polis, som hette Eskil Rönn, som pappa kände, ute och hälsade på oss i Bergshamra. Pappa bjöd på brännvin, och det kom getingar som intresserade sig för maten på bordet. Rönn roade sig med att droppa brännvin på en sockerbit som lagts på bordet. Till sockerbiten kom det då getingar och sög i sig av sockret. Getingarna blev då helt vimsiga, och kunde inte hålla sig på benen, vilket både Rönn och pappa hade väldigt roligt åt. Jag som stod bredvid och tittade på, tyckte litet synd om getingarna.

En annan gång när Rönn var ute i Bergshamra, så skulle på Rönnns förslag pappa och han ut och fiska, och jag fick följa med. Vi åkte ned till Stocksundsbron (den gamla) norra fäste, där man i ett hus intill hyrde ut roddbåtar. Sedan rodde vi till ett grund en bit väster om bron och fiskade en stund. Jag tror inte att det blev någon fisk, för det skulle jag ha kommit ihåg. Det jag väl kommer ihåg är, att när vi lämnade tillbaka båten, så var Rönn på mycket dåligt humör, och vägrade betala någon hyra för båten. Detta fick mig att i fortsättningen tycka mindre bra om honom.

Pappa kom hem från nattvaktsjobbet på förmiddagen, och då bar det ofta iväg på hans motorcykel med sidovagn till Edsviken för att bada. Den första motorcykeln vi hade var av märket Indian. Mamma, Gunvor och Renée satt alla i sidovagnen, medan pappa körde och jag och Iris fick sitta bakpå bönpallen. Senare, år 1934, skaffade pappa tillsammans med polisen Rönn en annan motorcykel av märket Husqvarna. Den var av 1927 års modell, hade även den sidovagn och en motor om 18 hästkrafter.

Vi åkte alltid till samma ställe vid sjön för att bada, och gick efter badet uppför en brant backe till en glänta i skogen där vi solade. Sedan bar det av hem för att äta lunch, och därefter var det dags för pappa att sova. Klockan nio på kvällen skulle han väckas för att äta middag, och sedan åka iväg till nattvaktsjobbet igen.

Vi barn badade senare ofta själva i Brunnsviken, som då ännu inte var alltför förorenad. Avståndet till båda sjöarnas badplatser var ca 500 meter. Till Brunnsviken kom vi genom att gå genom skogen bakom Bergshamra gård eller, som vi senare gjorde snedda förbi själva mangårdsbyggnaden, och ner till en liten inskärning i den i övrigt brant bergiga stranden. I den lilla inskärningen var det sandbotten. I närheten hade tidigare funnits en ångbåtsbrygga, men där stod nu ett gammalt, halvt förfallet badhus med ut över vattnet utskjutande badavdelning utan golv och tak men med omslutande väggar. En trappa ledde ner i vattnet, så att de badande kunde doppa sig utan att bli sedda utifrån.

Badhuset var övergivet sedan många år, och många grabbar roade sig med att hoppa eller dyka i vattnet från det höga plank som omgav badavdelningen till badhuset. Detta var dock rätt riskabelt med hänsyn till att vattendjupet var endast ca 1,5 meter. Vid ett tillfälle gick det illa. Då skulle en kamrat till Lars Gustavsson (kusin till Greta Garbo) bada med oss. Han dök från en klippkant strax utanför badhuset, men slog huvudet i botten och fick hämtas därifrån av ambulans. Från samma ställe brukade vi alla ofta dyka, men vi visste ju att det var grunt, och klippan från vilken man dök var ca 1 m hög över vattnet.

Gunvor och jag roade oss en gång med att springa mellan badplatsen vid Brunnsviken och vår stuga. Där hade vi i förväg fyllt upp mammas tvättbalja med vatten. Baljan var så stor att vi kunde doppa oss helt en i taget. Det gjorde vi nu och sprang sedan omedelbart tillbaka till sjön där vi doppade oss igen för att sedan återigen springa hem för ett nytt dopp där. Hela proceduren upprepade vi hela fem gånger innan vi tyckte oss nöjda.

När pappa sov om dagarna så lånade Gunvor och jag ibland hans cykel för att försöka lära oss att cykla. Det var ju en stor herrcykel, så vi nådde inte att nå ner till pedalerna från ramens översida som meningen var utan vi fick lov att sticka ett ben under ramen och cykla med den övre ramen på ena sidan om kroppen. Det såg nog konstigt ut, men det gick faktiskt att cykla på det sättet. Vi höll då till i grusvägen utanför vår tomt i Bergshamra.

När jag var ca 7 år gammal, så tog pappa hem en svart damcykel som vi barn skulle få ha gemensamt. Att det var en damcykel berodde nog på att Iris som var äldst var flicka och inte kunde tänka sig att använda herrcykel när hon skulle träffa sina kamrater och för mig som var pojke gick den ju att cykla på. Det kan hända att den hade dåliga bromsar, för när jag skulle använda den en gång och cyklade utför gången utanför vår tomt, så brakade jag rätt in i ett staket där vår gång tog slut vid en tvärgående gång.

Cykeln stannade ju tvärt mot staketet, men jag själv fortsatte mot det främre ramröret och slog mig mellan benen rätt hårt. Det gjorde väldigt ont och jag kunde inte röra mig på en god stund, men sen ledde jag stapplande hem cykeln och ställde den ifrån mig. Jag sade dock inte någonting om mitt missöde, eftersom jag tyckte att det var genant och inte gärna ville bli undersökt på det ömmande stället.

Den här damcykeln hade ett bakhjul med alldeles lösa ekrar. Efter det att jag försökt skruva åt dem utan resultat eftersom ekrarnas muttrar rostade fast, så kom pappa en dag hem med nya rostfria ekrar. Jag, som alltid skruvat sönder det mesta för att titta hur det såg ut inuti, kunde nu inte låta bli att försöka byta ut de gamla ekrarna mot de nya som pappa tagit hem. När jag fått dit de nya ekrarna, så var alla för långa, och jag tänkte att pappa måste ha fått fel längd på ekrarna i affären. Jag klippte av ekrarna så att de inte stack ut ovanför muttrarna, men det gick inte att dra muttrarna så att ekrarna blev riktigt sträckta.

När pappa sedan kom hem på förmiddagen, så sade jag att han nog fått fel ekrar. Men, ve o fasa, pappa kom på att jag hade tittat på framhjulet när jag satte dit ekrarna, men på fram- respektive bakhjul är ekermönstret olika. Pappa blev först arg för att jag klippt av ekrarna, men lugnade sig snart. För mig kändes det väldigt snopet när jag lagt ner så mycket arbete, att jag inte sett upp med detta att mönstren var olika på fram- och bakhjul. Pappa kom sedan hem med nya ekrar så att vi kunde få ordning på detta bakhjul.

I tioårsåldern var jag mycket med några närboende pojkar som dock alla var något äldre än jag. Det var Georg Rosberg, Bertil Vikström och Stig Lundkvist samt ibland Lennart Gran. Vi satt ibland på gräsmattan utanför de gemensamma torrdassen nära trädgårdsmästare Eriksson. Där spelade vi kniv dvs. man skulle med sin fällkniv i snabb takt sticka ned den med spetsen före i jorden mellan de vitt utspärrade fingrarna på ena handen som man lagt på gräsmattan. Man låg på mage på gräsmattan och den vann som kunde göra det här snabbast av alla. Jag tyckte det var ganska läskigt så jag vann aldrig.

Georgs mamma hade en tobaksaffär i stan, och var därför inte hemma på dagarna. Därför var vi ofta i hans stuga. Han hade mycket smala cigaretter med munstycke som hette Turk. De kostade bara 17 öre per 10-paket och sådana bjöd Georg oss på. Det blev förstås mycket hostande som man försökte kväva för att uppträda så manligt som möjligt. Det blev dock inte så mycket rökning att det blev någon vana, och jag var väl kanske inte äldre än 8-10 år, så väl var väl det.

Vi gjorde en gång ett låtsasfartyg uppe på en närliggande höjd i Bergshamraskogen. Det gick till så, att vi i marken slog ner stolpar som bildade en båtform av ca 6-7 meters längd. Sedan "hittade" vi tomsäckar av papper på loftet i den närliggande ladan. Med dem klädde vi fartyget längs stolparnas utsida, så att vi fick ett skrov. Vi byggde vidare en kommandobrygga, på vilken Georg sedan stod och kommenderade manskapet dvs vi andra. Här var även några av flickorna med. Kanske Georg kände en dragning till sjön, för han gick till sjöss när han blev äldre.

Det här bygget inspirerade Arne, Sven och mig till att senare bygga en jordkoja i samma skog. Kring en lagom stor grop som vi grävt byggde vi upp väggar av mossa som vi rivit remsor av på närliggande berg.

På dessa väggar lade vi sedan stänger tvärsöver i rutnät som underlag för ett mosstak. Mossan gjorde att kojans inte syntes så mycket i terrängen, varför vi länge fick ha kojans i fred för andra grabbar.

När jag kommit upp i tolvårsåldern var jag mest med jämnåriga grabbar som jag träffat i Matteus folkskola, och som också bodde i Bergshamra på somrarna. Det var bröderna Sven och Arne Lindahl samt Arnes kompis Olle Nilsson, som dock bodde på Roslagsgatan i Stockholm, men som nästan dagligen cyklade ut till oss i Bergshamra. Han stoltserade med en tävlingscykel vilket man givetvis var rätt avundsjuk på. Den hade clips på pedalerna vilket gjorde det möjligt att även dra pedalen uppåt, vilket kunde ge mera fart.

Han var också rätt våghalsig, och tyckte om när det gällde att visa sig på styva linan. Han föreslog till exempel att när vi cyklade nedför den branta Ulriksdalsbacken, så fick vi inte bromsa när vi kom ned till den vinkelrätt gående allén nedanför backen mellan Ulriksdalsvägen och Konfidensen. Det gick bra trots den höga farten att svänga i vinkelkurvan därnere, men bara om man hade tur att inte möta någon i kurvan som avslutade backen. Där måste man nämligen, i den fart man kommit upp i, skära kurvan tvärs över vägens hela bredd. Nu hade vi alltid den turen att inte möta någon, men jag vet inte hur det skulle ha slutat annars.

På andra sidan sjön Brunnsviken fanns ett allmänt bad, Frösundabadet, som låg mittemot vår badstrand. Där fanns olika avdelningar för herrar och damer åtskilda med plank. Vi var nyfikna på hur badet var på andra sidan, och kanske särskilt på dambadet. En dag föreslog någon att vi skulle simma över och titta. Sjön var ca 250 meter bred men det avskräckte oss inte. Ett problem var dock att Sven, som var två år yngre än vi andra, inte kunde simma. Han ville dock absolut komma med, så lösningen blev att han skulle paddla över i sin badring, en ganska stor bilslang, troligen från en lastbil.

Jag tänkte i mitt stilla sinne att hur gör vi om det går håll på slangen, eller om vi blir av med den på andra sidan, men detta var ju Arnes ansvar, så jag sa ingenting. Vi startade tillsammans och höll ihop hela vägen utan att bli särskilt trötta. På andra sidan vilade vi en stund medan vi studerade badet och flickorna utan att få syn på några "godingar". Sedan bar det av tillbaka samma väg, och när vi steg iland igen kände vi oss rätt nöjda med simning för den dagen.

På vägen till vår badplats vid Brunnsviken passerade vi en blå-grön trävilla (kvar 2001), i vilken det bodde en i vårt tycke underbar skapelse som hette Leoneid, ca 13 år gammal. Hon uppenbarade sig i all sin glans ibland på stranden, och då höll ögonen på oss grabbar att ramla ur skallen. Varje gång vi passerade hennes hus tittade vi för att om möjligt få se en skymt av henne, och ibland kunde vi få se henne passera gården i sällskap med något slags småsyskon, vilka dock var så fullständigt ointressanta att vi aldrig noterade ens vilket kön den vidhängande varelsen representerade. Längre fram i tiden kom hon ibland till dansen i Bergshamra-parken, och vi dansade alla med henne utan att våga oss på några andra närmanden.

När Iris börjat jobba hade hon i augusti varje år kräftskiva ihop med sina kamrater. Bland dem fanns en skolkamrat Anna-Lisa Gustavsson (kusin till Greta Garbo). Det var en flicka med bestämda åsikter. Gunvor, och jag brukade förstås smyga bakom bersåns buskar av nyfikenhet på vad som försiggick i bersån vid kräftätandet, men det togs inte väl upp av Anna-Lisa. Rätt som det var hoppade hon upp och gav mig en rejäl örfil för att vi smög, och det gjorde oss litet försiktigare än förut, men vi slutade inte helt för vi tyckte nog att det inte var hennes sak att bestämma vad vi skulle göra.

Anna-Lisas bror Lars var ibland med henne, men han kom ibland cyklande själv till oss. Han var något år äldre än jag, och hade ibland ett gevär på ryggen, eftersom han var med i en skytteförening vid Stora Skuggan. Jag var sedan med honom och provade på litet skytte där. Vi barn var även en gång med till deras sommarstuga vid Rösjöns östra strand. När vi då badade i den sjön fann vi att dess vatten var alldeles rödbrunt, kanske därav namnet. Något i den sjön som genast fann oss var blodiglar, vilka det var gott om i vattnet, och vi fick kroppsligen känna av deras närvaro där.

Astrid Johansson från Frökontrollen, en vacker rödhårig och litet damig flicka med högklackade skor och som ofta rökte var ibland hos oss, först som kamrat till Iris, men sedan även till Gunvor. Ibland kom även trädgårdsmästarens döttrar Greta och Märta och hälsade på Iris. Ansamlingen av flickor på vår tomt medförde även besök av pojkar. Den som kom oftast var Allan Holm vars pappa var källarmästare på Ulriksdals värdshus. Han kallade vår

tomt för "djungeln" för att det växte så bra på den. Det hände att han på kvällen, när vi satt i skogskanten uppe vid Ulriksdalsvägen, berättade läskiga spökhistorier för oss yngre syskon till Iris.

När vi bodde i Bergshamra köpte jag en kristall, dvs det var en liten glascylinder i vilken det satt en liten glänsande kristallformad sten och en rörlig nål, som man skulle ansluta till stenen på så sätt att man fick riktningsavvikelse av en svag radiosignal. Med hjälp av den och en spole kunde jag bygga en kristallmottagare, som man kunde lyssna på med hörlurar. Om man nöjde sig med bara den ena luren, kunde man lyssna två personer samtidigt. Den mottagaren hade vi några år tills jag köpte en liten reseradio, som hade högtalare men vars batterier inte varade så länge.

Hörlurarna blev då över, och vi skaffade telefon mellan oss och Lindahls i andra änden på koloniområdet genom att vi drog en lackad koppartråd mellan våra stugor längs allén mot Frökontrollen. Som andra ledare använde vi vattenledningen. Sedan kunde vi prata med varandra via hörlurarna. Till det behövdes märkligt nog ingen ström, men vi hade ändå ett batteri och varsin ringklocka för att kunna ge signal när vi ville tala med varandra.

Arne och Sven hade en syster som hette Irene. Hon uppvaktades av en bror till trädgårdsprataren Sven Green i radio. Denne bror hade något för oss pojkar så avundsvärt som en "lättviktare" med en Sachs-motor. Den fick vi ibland låna, och vi turades om att köra fram och tillbaka i allén i timmar. Det kändes härligt att susa fram i hög fart utan att behöva ta ett enda tramtag, och man tänkte att en sån där måste man skaffa när man börjat jobba. Invid båthamnen nedanför Tivoli hittade vi en gång en gammal grön flatbottnad roddbåt i uselt skick. Vi ville pröva på segling, så vi rustade hjälpligt det gamla skrovet, satte upp en stör som mast och sydde ett gammalt lakan till segel. Sen bar det av en solig dag. Det var bara det att det blåste hårt mot andra stranden dvs till Bergianska Trädgården, och det visade sig inte gå att kryssa tillbaka mot vinden med den flatbottnade ekan. Vi landade alltså snöpligen vid stranden mittemot, och därifrån var det bra långt att gå hem för de molokna seglarna. När vi en annan dag skulle hämta båten fanns den inte kvar.

En höst, när den nya bron över Edsviken höll på att byggas, roade vi oss med att krypa inuti ett av brospannen genom hela dess längd. Det gick bra för spannen var ihåliga, och i dess ändar fanns luckor, som man kunde komma in genom.

Intill spannets södra ände stod ett gammalt igenbommat hus där ingen bott på många år, och vi var väldigt nyfikna på hur det kunde se ut därinne. Vi hittade en väg från en taklucka in till vinden och den var fylld med massor av gamla grejor som vi undersökte. Bland annat fanns där en kartong fylld med gamla glasplåtsnegativ som påminde om svunna tider hos de som bott i huset.

Vi tre grabbar var ofta på vintern ute på isen och cyklade, vilket kunde vara ganska svårt om isen var våt. Då gick det knappt att hålla cykeln på rätt köl, och man gled ofta omkull. En gång ville vi pröva på att jumpa dvs hoppa från isflak till isflak. Problemet var dock att isen låg tjock och fast över hela sjön. Det löste vi genom att hugga upp några flak att hoppa på. Det gick dock inte bättre än att Sven plurrade och blev genomblöt till midjan.

Nu var goda råd dyra. Det här var vid Ålkistan, och det var flera kallgrader. Jag hade nyckel till vår stuga, så vi sprang hela vägen till den, och där tände vi först en skvätt rödsprit på ett plåtfat på golvet. Då fick vi inom ett par minuter en ganska skön värme i hela stugan, men vi tände också eld i köksspisens vilken gav fortsatt värme. Ovanför den kunde Sven också få sina kläder torkade.

När Bergshamra Ungdomsklubb hade bildats var jag med från början och hade mycket roligt av att vara med på fester med dans, utflykter, idrott, tennis och annat som den arrangerade.

En större grabb som hette Felix Fernström, och som bodde i Mälarhöjden ordnade med tyngdlyftning i parken. Det var ju inte mycket för mig, som var smal som en pinne, men jag tänkte att om jag börjar med det så kanske jag blir lika muskulös som kruskakillen Arne Tammer hos vilken Arne Lindahl och jag på vintrarna gick och gymnastiserade. Både Arne och jag började hos Felix i parken och var med ett par år, men mina muskler förblev, liksom hans, lika osynliga som tidigare varför vi båda slutade.

När klubben hade ansvaret för fester med dans i parken var vi ungdomar alltid med och hjälpte till med olika sysslor. Jag brukade stå i luftgevärsståndet och räkna skjutresultat. Där

fick man övning i huvudräkning, och det gällde att vara snabb, för det stod folk som väntade på sin tur att få skjuta. Det gällde dock att hålla sig ur skottlinjerna, så att man inte fick någon luftgevärspil i huvudet.

Ibland fick jag stå vid huvudingången för att ta inträde eller vid dansbanan för att ta emot dansbiljetter. Det senare var trevligare för då kunde man hela tiden beskåda de dansande paren vilket alltid roat mig.

Efter festens slut, särskilt på midsommarafton, brukade de ungdomar jag umgicks med gå upp på ett berg intill Edsviken och invänta soluppgången. Vi hade med oss filtar, grammofoon och kaffe att dricka medan vi väntade. Det behövde vi inte göra så länge eftersom det ju var sommarens kortaste natt. Det var en trevlig avkoppling efter vår insats för klubben i parken.

Vår stuga, här flyttad till Ulriksdal, där dess veranda byggts in. I fonden syns de grindar min fru Inga-Britt och jag köpte i Åkersberga och som vi hade i Bergshamra sedan trästolparna till de grindar som pappa snickrat ruttnat ned. Det var bara vår stuga i det gamla koloniområdet som hade dessa toppiga vindsfönster på båda gavlarna.

Webbansvarigs kommentar:

Det ursprungliga fotografiet har pga tekniska problem här blivit utbytt mot ett fotografi taget den 3 september 2012, som ger en nästan identisk bild, där vi ser stugans nuvarande innehavare.

När pappa sedan tillsammans med Rönn köpte en öppen Ford av 1928 års modell med sufflett så stod den parkerad på dagarna i en skogslänta intill där Svedenvägen gick in i skogen. Det hände då att jag någon gång lånade bilnycklarna ur pappas kavaj när han sov. Sen satt vi tre grabbar i bilen och körde en 5-10 meter i skogen på bara startmotorn. Jag hörde dock aldrig av pappa att detta medförde något problem med bilen.

Jag fick sedan hjälpa pappa i garaget när han bytte kaross på bilen till en sluten sådan utan sufflett så att bilen blev en "sedan". Därvid hände det, att när pappa skulle borra hål inifrån karossen och jag skulle hålla emot på utsidan, så fick jag borsten i ett finger så att blodvite uppstod. Något men av detta fick jag dock inte.

När vi grabbar började komma upp över sextonårsåldern ordnade vi ibland egna fester i stugorna. Någon gång var det flickor med och en av dessa gånger var Birgit Andersson från Observatorieplan med bland flickorna, som i övrigt kom från Bergshamra. Mest var det dock att bara vi grabbar festade, och vi hade då börjat både röka och använda sprit, varför vi ibland blev lite runda under fötterna. Det kunde då hända att man efteråt promenerade ända hem till stan för att bli tillräckligt nykter innan man skulle lägga sig. Trots detta hände det någon gång att sängen inte ville hålla sig stilla när man skulle somna in.

TEATERVERKSAMHETEN I BERGSHAMRA KOLONIOMRÅDE

I PARKEN

Först några rader om koloniområdets park som hade stor betydelse för både den första generationen kolonister och för Bergshamraklubbens medlemmar. Parken låg i hörnet av Norrtälje- och Ulriksdalsvägarna och var ca 7000 kvadratmeter stor. Det var ett grönområde glest bevuxet med barr- och lövträd samt en del buskar. Staket fanns runt parken och i staketet fanns tre grindar, varav två mot koloniområdets vägar, och en mot Ulriksdalsvägen. Från varje grind ledde en väg upp emot festområdet som låg i centrum där en dansbana låg allra högst upp på en kulle. Dansbanan var vackert byggd i sexkantform och invid den hade byggts en musikestrad med ett vackert välvt tak och plats för en fem à sex musikanter.

Kring själva dansgolvet fanns ett räck och en trappa upp till en ingång där man fick lämna sina dansbiljetter. Ett par meter bort ifrån dansgolvet och en meter nedanför detta fanns ytterligare ett räcke med brösthöjd mot vilket en god del av publiken stod och hängde under danskvällarna. Detta räcke hade den dubbla funktionen att man inte så lätt kunde plankas in på dansgolvet, men inte heller komma för nära att titta in under de dansande flickornas kjolar. Det fanns ännu en grind från dansgolvet nära estraden. Genom den gick de dansande utifrån dansen. Den grinden stängdes sedan tills nästa dans var slut.

Mitt emot musikestraden - något nedanför dansbanan - fanns en grusad plan för publiken. Utmed bortre kanten av denna plan stod ett par stånd i vilka såldes lotterier, korv och godis. Bakom stånden fanns en låg, långsträckt höjd på vilken stod ett tiotal bord med bänkar där man kunde dricka kaffe eller läskedrycker. Sådant köptes i en liten stuga en bit från bordsradens ena ände. I stugan kokades kaffe och såldes bullar och - kanske viktigast - dansbiljetter. En flaggstång hade rests mellan kaffestugan och raden av kaffebord. Inom festområdet fanns även banor för pilkastning och luftgevärsskytte. Och dessa var livligt frekventerade under danskvällar. Nere intill Ulriksdalsvägen låg en anlagd dragkampsbana. Dit kom varje sommar flera dragkampslag t ex från Sleipner och Sällbergs för att tävla med kolonisternas eget dragkampslag, som bestod av de tyngsta gubbarna inom vårt område av vilka jag särskilt imponerades av vårt lags ankare, Emil Andersson, som var en stabil man. Honom och hans korta men ganska runda fru brukade man se åkande på en Harley Davidson motorcykel med sidovagn. Slutligen fanns i parken, i ett litet undanskymt läge två torrtoaletter, en för damer och en för herrar samt en urinoar.

DEN FÖRSTA GENERATIONEN KOLONISTER

Bergshamra koloniområde tillkom år 1919 och redan den första generationen kolonister hade teaterverksamhet, i parken. När jag var barn fick jag följa med min mamma för att titta på sketcher som framfördes på en estrad nära dansbanan åt det håll där Hagströms bodde. Vid estraden fanns även kulisser och åskådarbänkar uppställda.

De teaterstycken som framfördes då jag var där var sketcher av buskteatertyp, och publiken som utgjordes av kanske 50 personer som applåderade flitigt. Bland dem som var aktiva på scenen har jag hört nämnas Hallman, Andersson och Olander. Andra namn som nämnts är Åstrand och Nitsell. Det påstås att Carl Hallman i en sketch bar ett positiv på sin rygg och i positivet fanns den fiolspelande lille Harry Gran gömd. Andra som lär ha varit med är Ruth Nilsson och Margit Nivander.

UNGDOMSTEATER

När Bergshamraklubben bildades år 1939 inrättades redan vid första sammankomsten olika sektioner för teater-, idrotts- och studieverksamhet. Senare fanns även sektioner för andra verksamheter som t ex för klubborganet "Blaskan". Några av flickorna bildade en syjunta. Teatersektionen gjorde från början en del underhållning på koloniföreningens möten, bl a en kabaret på koloniföreningens julfest 1942. Ytterligare sådan underhållning kanske framgår av "Blaskan".

Vidare uppfördes flera revyer vars publik utgjordes av kolonister och vänkrets. Den som lade ned det största arbetet inom teaterarbetet var Kaj Wolf eftersom han ofta var både organisatör, författare och regissör. Bland dem som hjälpte honom kan nämnas Åke Randel, Ingvar Hagström, Tore Petterson m fl. Kay hade egenhändigt författat merparten av kupletter, sketcher och övrig text. Endast något manus hade inköpts utifrån. Bland dessa kan nämnas ett par Bellan- Ros-monologer som Gay, dvs min syster Gunvor föredrog på scenen.

SKRÄLLREVYERNA

Den första av dessa hette "SKRÄLLEN", Bergshamraklubbens Jubileumsrevy och gavs i Medborgarhusets stora sal söndagen den 30 september 1945 kl. 19.00.

PROGRAMBLADETS INNEHÅLL:

SKRÄLLEN

"Skrällens" "pin-up girl" Greta Garbo (Tore)

1: akten Scen Friluft

1. Bakgårdens innevånare väckes av Kay
2. Publiken önskas välkommen med blommor av Britta, Gerd och Inga.
3. Renhållningsgubbarna Bosse och Sixten börja sitt arbete
4. Tre seglarflickor, Gay, Inga och Gerd
5. Bliv min, Inga-Britt, Bosse och Kjell
6. Möt mig vid midnatt sjunger Sixten för Britta
7. Tore och Bosse tycker det är härligt att vara häst
8. Publiken röstar på "Miss Bergshamra" 1945

PAUS

2:a akten Scen: Bakgård

1. Inga sjunger Bergshamra-aktuellt
2. Guy har varit i fjällen
3. Zigenarens Britta spelar "Svarta Ögon"
4. Bort med dansbaneländet tycker Inga och Bosse
5. Tema med variationer av Gerd, Kjell och boven
6. "Miss Bergshamra" 1945 presenteras
7. Frihet
8. Britta sjunger för lille bror
9. Sixten, Bosse och Kay kommer till stan
10. Vem gör vad, och vad gör vem
11. Skrällen sjunger på sista versen

NÅGRA HÅGKOMSTER OM 1:STA AKTEN

- Nr 1. Kay stod på scenen och sjöng en öppningskuplett. Efterhand så öppnades olika fönster i kulisserna bakom och de andra medverkande tittade ut.
- Nr 2. Flickorna gick med korgar och kastade ut blommor till publiken.
- Nr 3. De agerande hade sopkvastar med vilka de sopade bort sånt som borde städas ut.
- Nr 8. Tore, Skrällens pin-up girl, röstades fram till "Miss Bergshamra".

ANDRA AKTEN

- Nr 1. Svår nervositet hindrade Inga från att göra sitt bästa
- Nr 2. Guy (Gunvor Thorén) imiterade revystjärnan Bellan Roos i en av hennes monologer.
- Nr 3. Britta Landberg spelade fiol vid en liten konsntgjord eld på scenen och Bosse Eriksson ackompanjerade på piano. Britta var så väl förklädd till zigenarflicka att man i publiken frågade sig vem det var som spelade fiol.
- Nr 9. Alla tre på scenen spelade munspel. Bosses bas-munspel gav kläm åt musiken.
- Nr 11. Samtliga de som uppträtt sjöng en finalsång.

Den andra revyn i Medborgarhuset hette

"ATOMSKRÄLLEN" BERGSHAMRA "TEATERGÄNGS" REVY och uppfördes
söndagen den 6 oktober 1946 kl.19:30

PROGRAMBLADETS INNEHÅLL:

Rätt till ev. ändring av programmet förbehålles.
Konferencier: Kajan

AKT 1

Scen: Stuga och buskar

AKT 2

1. Kajan väcker återigen bakgårdens innevånare	1. Ann och Bosse risar och rosar
2. Bosse presenterar husets hyresgäster (Bosse)	2. Det stora spelet om en karl. (Ann, Inga-Britt, Sixten, Mabbe)
3. Inga-Britt tar initiativet (Inga-Britt o Sixten)	3. En ros till Brita (Brita, Åke)
4. Britta i minnenas värld (Britta)	4. Tore och Lennart söker reparera radion.
5. Jag är ute när gumman min är inne (Bosse, Guy)	5. Tore drömmer (Britta, Tore)
6. En stackars svensk matros (Åke)	6. Guy trycker ner karlarna
7. Snövit och de sju dvärgarna (Ann, Ulla-Britt, Lasse, 7 dvärgar)	7. Ann möter sitt förflutna
8. Bosse berättar sitt nasarliv (Bosse)	8. A clutti busch boosch bumba (Bosse, Tore, Sixten)
9. Lennart tar ton	9. Vakant (?)
10. Och de övriga stämma in (Alla)	10. Lennart återtar tonen
	11. Atomfinal (Alla)

PAUS 15 MINUTER

SLUT

Vi hade många repetitionsträffar som var både mödosamma och samtidigt väldigt roliga att få delta i. Träffarna skedde på sommaren i någon av kolonistugorna och på vintern i stan i någons lägenhet.

HÅGKOMSTER OM ATOMSKRÄLLEN

FÖRSTA AKTEN

- Nr 1. Medan scenen var mörk började Kay Wolf sjunga en öppningskuplett.
Nr 2. Medan de medverkandes huvud efterhand stack ut från stugfönster och buskar, presenterade Bosse de som skulle komma att medverka.
Nr 4. Brittias minnen framfördes sångligt.
Nr 6. Åke Olander var den som framförde detta nummer.
Nr 7. En karavan av de medverkande gick genom hörsalen utklädda till Snövit och de olika dvärgarna. Någon bar en lykta och Snövit på en spegel.
Nr 8. Bosse stod på scenen med en låda på magen. Från lådan hängde några skosnören.
Nr 9. Lennart Persson spelade dragspel från scenen.

ANDRA AKTEN

- Nr 1. Detta lär ha varit en köpt kuplett.
Nr 4. Reparatorerna blev konfunderade när radion plötsligt svarade på tilltal. Radiorösten var förmodligen Ulla Landberg.
Nr 6. Guy (Gunvor Thorén) drog även i denna revy en Bellan Roos-monolog.
Nr 8. Klädda som kannibaler dansade Bosse och Tore sjungande runt en stor gryta under vilken det eldades. I grytan stod Sixten som förbereddes inför en kommande måltid. Turligt nog var elden dock endast fingerad.
Nr 9. Deltagarna i numret spelade munspel. En extra kläm fick spelet av att Bosse spelade på ett basmunspel som gav must åt musiken.
Nr 10. Lennart tar återigen fram dragspelet.
Nr 11. Alla uppträdande deltog i en final- och avslutningskuplett.

HÅGKOMSTER OM ÖVRIG TEATERVERKSAMHET

Jag minns att när klubben hade en fest på Källhagens Vårdshus och där teatergänget hade en del uppträdanden, så medverkade förutom klubbmedlemmar även Allan Holm, son till krögaren på Ulriksdals Vårdshus. Vi hade riggat upp en provisorisk scen i ett hörn av restaurangen på vilken vi drog några nummer av vilka jag endast minns ett, nämligen att jag själv läste dikten "Tomten" av Viktor Rydberg. Festen måste därför ha varit nära julen det året.

Jag vet att jag hemma gärna läste "Fältskärens Berättelser" av Johan Ludvig Runeberg som jag tyckte var något av hjältedikter, och jag uppskattade även Anna Maria Lenngrens mustiga dikter, men jag är nog ingen bra poesiläsare. Hur jag kunnat lära in "Tomten" vet jag inte eftersom jag fick traggla i oändlighet när jag i folkskolan fick i hemuppgift att lära mig en psalmvers utantill.

Vid någon annan Bergshamraträff vet jag att jag sjöng någonting på melodin till Ernst Rolfs "Min vår är din vår...", men jag vet inte när och var. Någon sångare var jag dock aldrig, men jag har alltid tyckt om att sjunga bordsvisor. Sådana av tvetydigt innehåll fick man ju lära sig redan i tonåren när grabbgänget samlades till fest i någon av våra kolonistugor.